

Etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije

Šestak, Josip

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Međimurje in Čakovec / Međimursko veleučilište u Čakovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:110:842321>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-14**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Međimurje in Čakovec Repository -
Polytechnic of Međimurje Undergraduate and
Graduate Theses Repository](#)

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ

MANADŽMENT TURIZMA I SPORTA

JOSIP ŠESTAK

ETIČKA NAČELA U UDOMITELJSKIM OBITELJIMA

VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

v. pred. Mirjana Trstenjak

ČAKOVEC, 2021.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU

PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ

MANADŽMENT TURIZMA I SPORTA

JOSIP ŠESTAK

ETHICAL PRINCIPLES IN FOSTER FAMILIES IN VARAŽDIN
COUNTY

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

v. pred. Mirjana Trstenjak

ČAKOVEC, 2021.

ZAHVALA

Prije svega zahvaljujem se svojoj mentorici v. pred. Mirjani Trstenjak koja me je savjetovala, usmjeravala i pružala pomoć prilikom pisanja završnog rada.

Nadalje, zahvaljujem se lektoru rada, prof. Tamari Hojnik.

Na kraju, najviše se zahvaljujem svojoj obitelji koja je uvijek bila uz mene, te su mi svakodnevno pružali pomoć i omogućili školovanje.

Veliko HVALA svima!

Josip Šestak

SAŽETAK

Udomiteljstvo je oblik skrbi izvan vlastite obitelji kojom se djetetu, mlađoj punoljetnoj osobi ili odrasloj osobi osigurava skrb u zamjenskoj obitelji. Dužnost udomiteljske obitelji je osigurati primjereno stanovanje, prehranu, čuvanje i odgoj, zdravstvenu i obrazovnu brigu te zadovoljenje drugih korisnikovih potreba. U Republici Hrvatskoj, posebice Varaždinskoj županiji, udomiteljstvo ima dugu tradiciju, no i dalje je nedovoljno popularizirano te stigme prema udomljenoj djeci još uvijek postoje. Ono što je važno za senzibilizaciju javnosti o ovom obliku skrbi, jest poznavanje etičkih načela na koja udomljena djeca i udomitelji imaju pravo.

Stoga je glavna ideja, a ujedno i cilj ovog istraživačkog rada, prikazati koja etička načela su zastupljena u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije te postoji li kršenje istih. U skladu s tim u radu su objašnjeni glavni pojmovi kako bi se razumjela tema, a to su udomiteljstvo i etička načela. Osim glavnih pojmova, rad sadrži prikaz udomiteljstva u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji kroz zakone kojima je ovaj oblik skrbi reguliran. Isto tako namjera autora i istraživača jest potaknuti čitatelje na promišljanje o važnosti udomiteljstva kao prioritarnog oblika izvaninstitucionalne skrbi koje je još nedovoljno kvalitetno na hrvatskim prostorima.

U radu je prikazano i istraživanje koje je provedeno anketnim upitnikom u ožujku 2021. godine. Uzorak istraživanja činili su deset udomitelja s područja Varaždinske županije. Opći cilj istraživanja bio je analizirati etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije, njihovo uvažavanje, praćenje i kršenja. Od jedanaest postavljenih hipoteza, potvrđeno je njih sedam, dok su preostale hipoteze djelomično potvrđene ili odbačene. Nijedna hipoteza nije u potpunosti odbačena. Rezultati istraživanja pokazali su kako udomiteljstvo u Varaždinskoj županiji postoji, kako su udomljena djeca upoznata sa svojim etičkim načelima te kršenja istih u većoj mjeri nema. Nažalost, rezultati su pokazali da kršenje nije u potpunosti nestalo, već da je ono još uvijek prisutno u odgojno-obrazovnim institucijama.

Ključne riječi:

Udomiteljstvo, udomiteljstvo u Republici Hrvatskoj i u Varaždinskoj županiji, etička načela, prava djeteta

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. UDOMITELJSTVO	7
2.1. Povijest udomiteljstva	9
2.2. Vrste udomiteljstva	10
3. UDOMITELJSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ	11
3.1. Ostali zakonodavni okviri udomiteljstva u Republici Hrvatskoj	14
3.2. Udomiteljstvo u Varaždinskoj županiji	15
4. ETIČKA NAČELA U UDOMITELJSKIM OBITELJIMA	17
5. ISTRAŽIVANJE O ETIČKIM NAČELIMA U UDOMITELJSKIM OBITELJIMA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE	21
5.1. Problem istraživanja	21
5.2. Predmet istraživanja	21
5.3. Cilj istraživanja	21
5.4. Hipoteze	21
5.5. Metoda prikupljanja podataka	22
5.6. Analiza i interpretacija dobivenih rezultata	23
5.7. Rasprava	37
6. ZAKLJUČAK	41
7. LITERATURA	43
8. PRILOZI	46

1. UVOD

Tema ovog završnog rada jesu etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije. Cilj istraživanja, koje je provedeno unutar ovog rada, bio je analizirati etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije, njihovo uvažavanje, praćenje i kršenja. Literatura koja obuhvaća udomiteljstvo kao temu vrlo je raznolika, no kada je riječ o etičkim načelima u udomiteljskim obiteljima, ona je oskudnija. Upravo zbog toga se ovim radom želi ukazati na važnost etičkih načela u udomiteljskim obiteljima te proširiti svijest o važnosti udomiteljstva općenito.

Sam rad sastoji se od uvoda i zaključka, tri dijela koji su usko povezani i razrađeni po poglavljima i potpoglavljima te od istraživanja s raspravom. Osim uvodnog djela, u radu se teorijski obrađuje pojam udomiteljstvo, njegova povijest i vrste, prikazuju se zakonski okviri kojima je ovaj oblik skrbi reguliran u Republici Hrvatskoj i Varaždinskoj županiji, dok je naglasak stavljen na etička načela. U istraživanju koje je prikazano kao peto poglavlje iznose se dobiveni rezultati, prikazuje se njihova analiza i interpretacija te se isti u raspravi povezuju s literaturom. Za kraj su iznesena zaključna razmatranja o temi rada.

2. UDOMITELJSTVO

Prema Zakonu u udomiteljstvu (2019) udomiteljstvo je oblik pružanja socijalne usluge smještaja djetetu ili odrasloj osobi koju pruža udomitelj sa svojom obitelji ili udomitelj koji živi sam, a njegova je svrha je osigurati skrb i potporu korisniku u poticajnom i pozitivnom obiteljskom okruženju u skladu s njegovim individualnim planom promjene. Udomitelj je predstavnik udomiteljske obitelji ili samac koji pruža uslugu smještaja, a koji je upisan u Registar udomitelja. Nadalje, udomiteljska obitelj definira se kao zajednica koju čine udomitelj, njegov bračni ili izvanbračni drug, djeca i drugi srodnici s kojima udomitelj živi u zajedničkom kućanstvu. Udomljena osoba, zakonski nazvana Korisnik, je dijete, mlađa punoljetna osoba do završetka redovitog školovanja ili najduže godinu dana nakon završetka redovitog školovanja ako se ne može zaposliti, a najduže do 26. godine života ili odrasla osoba, kojoj je priznato pravo na socijalnu uslugu smještaja. Korisnici su također upisani u Registar smještenih korisnika. Svaka udomljena obitelj posjeduje svoj Centar udomitelja, to jest, pripada centru za socijalnu skrb na čijem području udomitelj ima prijavljeno prebivalište. Dobna razlika između udomitelja i djeteta mora biti najmanje 18 godina, osim kod srodnika kao udomitelja.

Autori Kronstein i Škrabić-Aničić (2010) udomiteljstvo definiraju na sličan način te navode da je ono oblik skrbi izvan vlastite obitelji kojima se djetetu (od rođenja do punoljetnosti), mlađoj punoljetnoj osobi (od 18. do 21. godine života) ili odrasloj osobi osigurava skrb u zamjenskoj, udomiteljskoj obitelji koja je dužna osigurati primjereno stanovanje, prehranu, čuvanje i odgoj, zdravstvenu i obrazovnu brigu te zadovoljenje drugih korisnikovih potreba. Također, udomiteljstvo podrazumijeva osiguravanje temeljnih prava, koje oni iz niza razloga ne mogu ostvariti unutar svoje biološke obitelji, a to znači da im se mora osigurati stabilno i poticajno okruženje nužno za zdrav i bezbrižan razvoj, odgoj i napredak do mogućega povratka u svoju obitelj, osamostaljenje ili posvojenja. Prema Zakonu o udomiteljstvu (2019), udomiteljstvo se u Republici Hrvatskoj provodi u skladu s temeljnim načelima socijalne skrbi, načelom najboljeg interesa korisnika, ravnopravnosti u obiteljskom okruženju, održivosti socijalnih veza, uključenosti korisnika i zabrane diskriminacije

Cilj udomiteljstva jest da se korisniku udomiteljstva što prije omoguće uvjeti povratka u biološku obitelj, odnosno da se ona osposobi za primjeren odgoj i brigu o djetetu ili da se zadovolje pretpostavke za posvojenje. U praksi postoje i primjeri gdje je korisnik ostao u udomiteljskoj obitelji do završetka redovnoga školovanja ili do osamostaljenja, no takvih je primjera malo (Kronstein i Škrabić-Aničić, 2010).

Udomiteljstvo može obavljati fizička osoba koja:

1. „je punoljetna i ima poslovnu sposobnost,
2. je hrvatski državljanin,
3. ima prebivalište i živi u Republici Hrvatskoj,
4. je mlađa od 60 godina, osim ako nastavlja obavljati udomiteljstvo ili ako udomiteljstvo obavlja kao srodnik,
5. ima završeno najmanje srednjoškolsko obrazovanje, osim ako udomiteljstvo obavlja kao srodnik,
6. je završila osposobljavanje za udomitelja, osim ako udomiteljstvo obavlja kao srodnik,
7. nema zapreke iz članka 18. ovoga Zakona,
8. ima propisane stambene uvjete,
9. ima pisanu suglasnost svih punoljetnih članova zajedničkog kućanstva za obavljanje udomiteljstva, osim ako udomiteljstvo obavlja kao samac“ (Zakon o udomiteljstvu, 2019, članak 14).

U Republici Hrvatskoj ne postoji definiran način odabira potencijalnih udomitelja. Udomiteljem se postaje tako da se zainteresirane i motivirane osobe obrate nadležnim centrima za socijalnu skrb sa zamolbom za udomljavanje korisnika. Nakon toga potencijalni udomitelji prolaze zakonom propisnu proceduru te nakon analize dobivaju ocjenu o podobnosti i uvjetima smještaja u njihovu obitelji (Sladović Franz i Mujkonović, 2003).

Udomiteljstvo prestaje:

1. „istekom roka na koji je izdano rješenje o dozvoli za obavljanje udomiteljstva,
2. smrću udomitelja,
3. na zahtjev udomitelja,

4. prestankom postojanja jednog od uvjeta za obavljanje udomiteljstva,
5. ako udomitelj obavlja udomiteljstvo protivno interesima korisnika,
6. ako udomitelj ne ispunjava obveze iz Zakona,
7. ako udomitelj bez opravdanih razloga ne primi na smještaj korisnika kojeg mu je uputio centar, a suglasio se s njegovim smještajem,
8. ako prestane potreba za smještajem korisnika u srodničku udomiteljsku obitelj, a ta obitelj obavlja samo srodničko udomiteljstvo ili
9. rješenjem inspektora ili višeg inspektora socijalne skrbi o zabrani obavljanja udomiteljstva u skladu s odredbama zakona kojim se uređuje djelatnost socijalne skrbi“ “ (Zakon o udomiteljstvu, 2019, članak 40) .

2.1. Povijest udomiteljstva

Udomiteljstvo je do 19. stoljeća ovisilo od velikodušnosti obitelji. Nakon industrijske revolucije i porasta zapošljavanja žena, majke su bile prisiljene davati djecu na brigu drugima. Prvo, zakonom uređeno, udomiteljstvo pojavilo se u pruskome zakonodavstvu iz 1794. godine. Na području jugoistočne Europe ovaj oblik skrbi pojavio se 1902. godine i to putem Zakona o prisnom uzgoju nedoraslih. Nažalost, nemoguće je utvrditi početak udomiteljstva djece na teritoriju Republike Hrvatske. Prvim Zakonom o zaštiti djece i mladeži koji je donesen 1922. godine preporučuje se smještaj djece u obitelj. Nakon ratova pojačavala se briga za ratnu siročad, kao i nakon većih epidemija bolesti, a samim time rastao je i broj udomiteljskih obitelji. Brigu o djeci u tim situacijama preuzimali su djedovi, bake, ujaci, bliža i daljnja rodbina, prijatelji i susjedi. Nažalost, pisani zakonski podaci o broju smještenih osoba u udomiteljske obitelji ne postoje, već se o udomiteljstvu pričalo putem usmenih izvora, predaja i priča. U skladu s tim, zabilježeno je da je smještaj djece u udomiteljske obitelji na području Velike Gorice započeo još prije Prvog svjetskog rata. Najstarija Državna dječja kolonija osnovana je 1937. godine, a 1949. započeta je akcija za pronalaženje obitelji na području općina Samobor i Koprivnica od strane Odjela za zaštitu majki i djece Ministarstva zdravlja Narodne Republike Hrvatske. Isto tako, nakon Drugoga svjetskog rata u neposrednoj blizini Varaždina, u Dvorcu Maruševec, bio je smješten Dom za ratnu siročad koji je 1950. godine izgubio navedenu funkciju čime su djeca pripala obiteljima iz okolnih sela (Kronstein i Škrabić-Aničić, 2010). Uzimajući sve navedeno u obzir, može se zaključiti da je udomiteljstvu u Republici Hrvatskoj

dugotrajno, odnosno da postoji tradicija kroz povijest. Nažalost, s druge strane, udomiteljstvo je zakonski regulirano tek od 2007. godine i to Zakonom o udomiteljstvu.

2.2. Vrste udomiteljstva

Udomiteljstvo se obavlja kao tradicionalno udomiteljstvo, udomiteljstvo kao zanimanje i srodničko udomiteljstvo (Zakon o udomiteljstvu, 2019).

Tradicionalno udomiteljstvo je ono kojim se omogućava smještaj djeteta ili odrasle osobe u udomiteljsku obitelj. Udomitelj koji obavlja ovu vrstu udomiteljstva ima pravo na opskrbninu i na naknadu za rad udomitelja. Udomiteljstvo kao zanimanje obavlja se kao standardno udomiteljstvo i specijalizirano udomiteljstvo za djecu. Standardno udomiteljstvo po svojim je karakteristikama slično tradicionalnom, dok je specijalizirano ono u kojem postoji specifična skrb za korisnika, odnosno u kojoj je korisnik dijete s problemima u ponašanju i kojemu je određena mjera smještaja u udomiteljskoj obitelji, dijete i mlađa punoljetna osoba s problemima u ponašanju kojemu je izrečena odgojna mjera u skladu s propisima o kaznenopravnoj zaštiti, dijete i mlađa punoljetna osoba s teškim tjelesnim, intelektualnim, osjetilnim, komunikacijskim ili višestrukim teškoćama u razvoju ili teško bolesno dijete i mlađa punoljetna osoba. Udomitelj koji udomljuje jednog od navedenih Korisnika ima pravo primati opskrbninu, naknadu za rad te su mu omogućena prava iz mirovinskog i obveznog zdravstvenog osiguranja i prava za vrijeme nezaposlenosti kao zaposlena osoba u skladu s posebnim propisima. Treća vrsta udomiteljstva jest srodničko udomiteljstvo, a to je ono u kojemu su udomitelj baka, djed, stric, teta, ujak, braća/polubraća, sestre/polusestre, unuci te njihovi bračni/izvanbračni drugovi, a koji imaju pravo samo na opskrbninu (Zakon o udomiteljstvu, 2019).

3. UDOMITELJSTVO U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kao što je već navedeno, udomiteljstvo u Republici Hrvatskoj je djelatnost s dugom tradicijom. U prilog tome idu i brojni znanstveni i akcijski projekti, edukacije, kampanje, savjetovanja i druge aktivnosti. Oni aktivno postoje i provode se od 2000. godine te za cilj imaju unapređenje stanja u udomiteljstvu. Također, u prilog tome idu i brojne stručne i znanstvene knjige te članci koji su usmjereni na raspravu o stanju udomljavanja djece u Hrvatskoj (Žižak, 2010).

U službenim dokumentima Vlade Republike Hrvatske udomiteljstvo se definira kao prioritetni oblik izvaninstitucionalne skrbi (Sabolić i Vejmelka, 2015). Jedan od takvih dokumenata jest Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011.-2016. Ovom se strategijom nastojao decentralizirati sustav socijalne skrbi te povećati i popularizirati udomiteljstvo (Vlada Republike Hrvatske, 2011).

Šest godina prije objavljivanja Strategije, vladinim nastojanjima za unapređenje udomiteljstva pridružuje se Ured UNICEF-a koji svojim aktivnostima od tada do danas radi na dokazivanju štetnog utjecaja institucionalne skrbi na razvoj djece. Inicijative i aktivnosti Ureda usmjerene su na potvrđivanje činjenice da je za pravilan i zdrav razvoj djeteta najprimjerenije da raste u obiteljskom okruženju te odrasle osobe koji omogućuju djetetov kvalitetni emocionalni, fizički i psihički razvoj. Neke od aktivnosti kojima se bavi Ured jesu kampanja za unapređivanje i promicanje udomiteljstva „svako dijete treba obitelj“, besplatna telefonska linija za informiranje o udomiteljstvu djece i formiranje mobilnih stručnih timova za podršku udomiteljima djece s teškoćama u razvoju u 14 hrvatskih županija. Glavne aktivnosti županijskih timova odnose se na organiziranje grupe podrške za udomitelje i udomljenu djecu, telefonsko savjetovanje, organiziranje lokalnih kampanja za promidžbu udomiteljstva te stvaranje baze podataka o udomiteljskim obiteljima i udomljenoj djeci na području županija. Isto tako, Ured je osnovao grupe podrška za udomitelje i udomljenu djecu, osigurao osnovnu dječju opremu za više od 90 udomiteljskih obitelji te je održao niz edukativnih seminara i aktivnosti i projekata u suradnji s brojnim dionicima, poput Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi i ostalo (Žižak, 2010).

Ured UNICEF-a također je proveo brojna istraživanja kojima je nastojao unaprijediti skrb za djecu izdvojenu iz obitelji. Navedeno je pokušao provedbom evaluacijskih istraživanja, longitudinalnim praćenjem djece te analizom vrsta udomiteljstva. Istraživanja su provedena u razdoblju od 2000. do 2007. godine u Republici Hrvatskoj, a bavila su se obilježjima djece prije i tijekom udomljavanja, socijalno-demografskim obilježjima i iskustvima udomitelja, obilježjima udomiteljstva te kontekstu u kojem se ono događa. Istraživanja su proveli sljedeći autori: Ajduković i Sladović Franz, 2003; Sladović Franz i Mujkanović, 2003; Ajduković, Sladović Franz i Kregar, 2005; Družić Ljubotina i Kletečki Radović, 2005; Kregar Orešković i Rajhvajn, 2007. Ukratko, rezultati su prikazali kako se u slučaju općeg i specijaliziranog udomiteljstva radi o dugotrajnom smještaju djece uglavnom osnovnoškolske dobi, kao i da postoje razlike između djece smještene u udomiteljskim obiteljima te djece u dječjim domovima. Naime, udomljena djeca postižu bolje rezultate u psihosocijalnom funkcioniranju, shvaćanju socijalne potpore, slici o sebi i samopoštovanju. Također, rezultatima je prikazano da su se djeca, koja su iz vlastite obitelji izdvojena u udomiteljske, susrela sa stresnim događajima, zanemarivanjem, siromaštvom i smrti roditelja. Važan, dobiven, podatak isto je tako da se u udomljene obitelji najčešće smještaju djeca u dobi od 7,4 godine, a prosječno vrijeme boravka u skrbi izvan obitelji jest 10,5 godina. Nadalje, prema rezultatima ovih istraživanja, indikatori kvalitete života djece u udomiteljskim obiteljima su: sigurnost i ljubav, privatnost, poštovanje i osobno dostojanstvo, mogućnost izbora, aktivnosti koje im se pružaju, razvoj kompetencija i samostalnosti, socijalna interakcija i participacija te usvajanje vještina, sposobnosti i navika primjerene njihovoj dobi. Istraživanjem su se također proučavala obilježja udomitelja te su rezultati pokazali da se udomiteljstvo uglavnom bave žene u prosječnoj dobi od 51 godine, da oko 34% udomitelja ima završenu srednju školu, a oko 56% niži obrazovni status. Nažalost, razočaravajući podatak prikazuje da više od polovice, točnije 54% udomiteljskih obitelji nema zaposlenih članova te da im je naknada koju primaju zbog udomljavanja jedini stalan izvor prihoda. Nadalje, udomitelji su, kada je riječ o njihovom iskustvu s udomljenom djecom, najzadovoljniji njihovim ponašanjem, a tek onda odnosima u obitelji. Zadovoljavajući je također odnos s centrom za socijalnu skrb. Ono što prema njihovom mišljenju nije zadovoljavajuće jest nedovoljna naknada za udomiteljstvo, izostanak komunikacije s biološkim roditeljima djece te popratno, loš odnos bioloških

roditelja i udomljene djece. Kada je riječ o obilježjima udomiteljstva i kontekstu u kojem se on događa, udomiteljske obitelji najčešće (43%) udomljavaju jedno dijete bez obzira na to što on ima braću i/ili sestre. Na samu kvalitetu udomljavanja također utječe kontakt i odnos udomljene djece s biološkom obitelji. Kada je riječ o okolnosti života u udomiteljskoj obitelji, udomiteljski smatraju da je proces prilagodbe težak, no da se s godinama razvija privrženost između djeteta i udomitelja te da oni prepoznaju složenost i zahtjevnost udomljavanja djece. Također, udomitelji navode probleme koji otežavaju udomiteljstvo, a to su problemi u ponašanju i učenju, hiperaktivnost, kronične bolesti te pubertetske specifičnosti. Prema istraživanju kojeg je proveo UNICEF 2007. godine na području Republike Hrvatske, budući i postojeći udomitelji se o udomiteljstvu najčešće informiraju putem centra za socijalnu skrb. Kada je riječ o vremenu smještaja djeteta, ono nakon dobivanje dozvole iznosi 5 mjeseci, dok je vrijeme čekanja između dva udomljavanja 11 mjeseci. Motivacija udomitelja povezana je s altruističkim motivima (dobročinstvo, ljubav prema djeci), situacijskim razlozima (rodbinske veze s djecom, dijete napušteno), osobnim potrebama (samoćom, željom za djecom i obitelji), praktičnim razlozima (vrijeme, prostor, financijska naknada, iskustvo), socijalnim utjecajem (nagovor, tradicija, utjecaj medija) te vjerskim razlozima. Udomitelji dobivaju raznovrsne oblike neformalne potpore s kojom su zadovoljniji za razliku od formalne potpore. Za formalnu potporu navode da postoji prostora za napretkom. Putem istog istraživanja dokazano je da su udomitelji najčešće zaposleni i visokoobrazovni pojedinci, umirovljenici te pojedinci ili obitelji s nižim prihodima kućanstva (Žižak, 2010).

Autori Sabolić i Vejmelka (2015) u svom su istraživanju, u kojem je sudjelovalo šest udomitelja, tri socijalna radnika i 3 psihologa, za cilj imale saznati kako udomitelji i stručnjaci opisuju stanje udomiteljstva u Republici Hrvatskoj. Rezultati su pokazali da bi trebalo jačati informiranje i jačanje svijesti o udomiteljstvu i to putem objavljivanja knjiga i brošura te postojanjem državne web stranice o udomiteljstvu te bi trebalo unaprijediti kvalitetu udomljavanja i kvalitetu stručnjaka putem organiziranja edukacija. Nadalje, ispitanici su u velikoj mjeri istaknuli potrebu za promjenom uvjeta za dobivanje dozvole za obavljanje udomiteljstva, promjenu regulacije mirovinskog i zdravstvenog osiguranja za udomitelje te promjenu zakonodavnog okvira općenito.

3.1. Ostali zakonodavni okviri udomiteljstva u Republici Hrvatskoj

Kada postoje opravdani razlozi za odvajanje djeteta od bioloških roditelja, nadležno tijelo (centar za socijalnu skrb ili sud) donosi odluku o izdvajanju djeteta iz obitelji i to na temelju dva pravna dokumenta:

1. Zakon o socijalnoj skrbi,
2. Obiteljski zakon.

Zakonom o socijalnoj skrbi (2020) definiran je termin skrbi izvan vlastite obitelji te on obuhvaća sve oblike mogućeg smještaja djece, a to su dječji dom, obiteljski dom te udomiteljska obitelj. Ovim su Zakonom također definirane naknade na koje udomitelj, odnosno udomljeno dijete, ima pravo (npr. za smještaj, za potrebe prijevoza, za školske udžbenike). Isto tako, u Zakonu je jasno definirano da udomiteljska obitelj ima pravo na usluge intenzivne podrške u obliku savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga kako bi se unaprijedili obiteljski odnosi.

Obiteljskim zakonom (2020) uređeno je privremeno povjerenje djeteta udomiteljskoj obitelji ako postoji potreba za istim. Također, njime je uređeno skrbništvo maloljetne djece te iz njega proizlazi da udomitelj može biti skrbnik za udomljeno dijete, a sve u cilju najboljeg interesa za dijete.

Navedenim Zakonima također je regulirana privatnost udomiteljske obitelji. Iako svaki pojedinac ima pravo na zaštitu svoje privatnosti, udomitelj je u mnogim situacijama lišen iste. Razlog tome jest što je udomiteljska okolina stalno izložena djelatnicima nadležnog Centra za socijalnu skrb, biološkim roditeljima ako su posjete dozvoljene te djelatnicima Odjela inspeksijskoga nadzora iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Razlog stalnih posjeta državnih službenika jest praćenje provedbe udomiteljstva te davanje procjene vrši li se ovaj oblik skrbi u skladu s etičkim načelima i zakonskim regulativama (Kronstein i Škrabić-Aničić, 2010).

Osim glavnim dokumentom, Zakona o udomiteljstvu (2019), uvjete, način obavljanja te sva druga pitanja povezana s obavljanjem udomiteljstva u Republici Hrvatskoj reguliraju i sljedeći dokumenti:

- Pravilnik o stambenim, socijalnim i drugim uvjetima za obavljanje udomiteljstva (2018),

- Pravilnik o sadržaju i trajanju osposobljavanja i edukacije udomiteljske obitelji (2008),
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja evidencije (2014),
- Odluka o visini mjesečne naknade za smještaj u udomiteljsku obitelj (2002).

Na području Europske unije, važan dokument su i Standardi Quality4Children (u daljnjem tekstu Standardi Q4C) koji dopunjuju ostale dokumente Europske unije, a usmjereni su na stvaranje odgovarajuće politike usmjerene na udomiteljstvo. Standardi Q4C izrađeni su u okviru Konvencije UN-a o pravima djeteta – svaki standard Q4C održava jedno ili više temeljnih načela Konvencije: nediskriminacija, posvećenost radu u interesu djeteta, pravo na život, preživljavanje i razvoj te uvažavanje djetetova mišljenja. Vizija Standarda je da: „ Djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi moraju imati mogućnosti oblikovati svoju budućnost kako bi izrasli u samopouzdanu, samosvjesne i aktivne članove društva, živeći pri tom u okruženju koje im pruža podršku, zaštitu, skrb te potiče razvoj njihova punog potencijala.“ (Kronstein i Škrabić-Aničić 2010, str.11).

3.2. Udomiteljstvo u Varaždinskoj županiji

Na području Varaždinske županije postoji duga tradicija udomiteljstva. Dokaz tome jest i Udruga „ZIPKA“, Udruga udomitelja za djecu i mlade. Osnovna je 2007. godine, a za cilj ima promicanje, razvitak i unapređenje udomiteljstva za djecu i mlade. Vizija Udruge jest „Zadovoljan udomitelj – sretno dijete!“, dok je misija promicanje i razvoj kvalitetnog udomiteljstva. Ova udruga okuplja pedesetak udomitelja za djecu i mlade u Varaždinskoj županiji, prepoznaje njihove potrebe te radi na poboljšanju kvalitete njihova života (<https://www.zipkavarazdin.hr/o-nama/>).

Provedbu zakonodavnog okvira na području Varaždinske županije prati Centar za socijalnu skrb koji u sklopu Odjela za djecu, mlade i obitelj provodi postupak udomljavanja, odnosno rješava pravo na skrb izvan vlastite obitelji djece i mladeži. Stručni poslovi unutar ovog Odjela obavljaju se u tri stručne cjeline, od kojih je jedna Udomiteljstvo (<https://www.czssvz.hr/odjeli-centra.php>).

UNICEF-ov Ured 2008. godine proveo je četiri stručna skupa na kojem su sudjelovali i stručnjaci iz Varaždinske županije. Prema donesenim zaključcima, stručnjaci su općenito ili uglavnom zadovoljni stanjem udomiteljstva za djecu na području županije. Također,

stručnjaci su naveli da je srodničko udomiteljstvo (ono u koje dijete ostaje u krugu obitelji) u Varaždinskoj županiji dobro razvijeno te da je općenito razvijena tradicija o udomljavanju. Razlog tome jest što se dugi niz godina stanovništvo senzibiliziralo za pitanja udomiteljstva, kao i ključne institucije, poput vrtića, škola i zdravstvenih institucija. Isto tako, stručnjaci navode da je prednost ove Županije u tome što su udomitelji educirani te što je Udruga udomitelja vrlo aktivna. S druge strane, kao poteškoću s kojom se susreće županija navode nedovoljni broj stručnjaka koji izravno rade na razvoju udomiteljstva, nedovoljan broj udomitelja za romsku djecu s poremećajima u ponašanju te posebnim potrebama te nedovoljan broj novih zainteresiranih udomitelja te velik broj udomitelja visoke starosne dobi. Kao prijedloge za poboljšanje stručnjaci navode zapošljavanje tima za udomiteljstvo, stalnu medijsku promociju, kontinuirane edukacije, poticanje suradnje s dječjim domovima radi smještanja djece u udomiteljske obitelji, planiranje konkretne akcije u pogledu romske populacije, povećanje naknade za udomitelje te njihov bolji status te standardiziranje procedure odlučivanja o smještaju i postupke tijekom smještaja (Žižak, 2010).

4. ETIČKA NAČELA U UDOMITELJSKIM OBITELJIMA

Etička načela u udomiteljskim obiteljima su ona načela koja moraju biti usvojena u obiteljima ovog oblika skrbi te koja se pritom promatraju kao kriteriji za određena ponašanja. Općenito, etika, odnosno etično ponašanje je skup načela moralnoga ponašanja nekoga društva ili društvene skupine koja se zasnivaju na temeljnim društvenim vrijednostima, poput poštenja, iskrenosti, dobrote, ljudskosti i sl. (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18496>). Svako dijete ima svoja prava, a ona su dio etičkih načela. Prava, koje dijete ima, omogućuju mu ostvarenje svih potreba koje dovode do cjelovitog razvoja njegove osobnosti (Hrabar, 1994).

Ujedinjeni narodi (1990) na Glavnoj su skupštini 20. studenoga 1989. usvojili Konvenciju o pravima djeteta. Ovaj međunarodni dokument sadrži univerzalne standarde koje države, koje su potpisale Konvenciju, moraju jamčiti svakom djetetu, odnosno donesene su obveze koje odrasli imaju prema djetetu. Također, u Konvenciji se nabrajaju društveni čimbenici kojima se mogu zaštititi djeca. Konvencija o pravima djeteta je pravni akt koji ima snagu zakona te time omogućuje praćenje primjene zaštite djece u državama koje su je prihvatile i ratificirale. Osnovno polazište Konvencije jest da se djeca rađaju s temeljnim slobodama i pravima, no oni su zbog svoje tjelesne i psihičke nezrelosti u nemogućnosti sami osigurati svoju zaštitu. Nadalje, u Konvenciji stoji da djetinjstvu pripada posebna skrb i pomoć te stoga i obitelji, koja je temeljna društvena grupa, treba pružiti pomoć. Države potpisnice Konvencije slažu se u tome da dijete treba rasti i razvijati se u obiteljskoj sredini koja je prožeta srećom, ljubavlju i razumijevanjem. Također, te države obavezne su poticati i upoznavati odrasle s etičkim načelima na koje ima pravo.

Prema Konvenciji o pravima djeteta svako dijete mora biti upoznato sa svojim pravima. Potpisom Konvencije države stranke jamče djetetu pravo na očuvanje identiteta, odnosno imena, obiteljskih odnosa i nacionalnosti. Nadalje, one će osigurati i poštivati svako dijete i njegove interese te će se boriti protiv diskriminacije prema njemu samome, prema njegovim roditeljima ili zakonskim skrbnicima glede njihove rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog uvjerenja, nacionalnoga, etničkoga ili socijalnog podrijetla, imovine, teškoća u razvoju, obiteljskog podrijetla ili kakve druge okolnosti. Svako dijete

ima pravo oblikovati vlastito mišljenje i slobodno izražavati svoje stavove. Konvencijom se osigurava pravo na slobodu misli, savjesti i vjere. Države stranke također imaju obavezu svakom djetetu osigurati životni standard koji je primjeren njegovu tjelesnom, duševnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju. Svako dijete, koje je odvojeno od jednoga ili oba roditelja, prema Konvenciji ima pravo na osobne i neposredne odnose s njima ako se time ne ugrožava njegova dobrobit. U skladu s tim niti jedno dijete ne smije biti izloženo nezakonitom miješanju u njegovu privatnost i obitelj. Vrlo važno načelo Konvencije jest da države potpisnice trebaju učiniti sve što je u njihovoj moći u primjeni načela zajedničke roditeljske odgovornosti za odgoj i razvoj djeteta, jer su upravo roditelji ili zakonski skrbnici oni koji snose najveću odgovornost i dobrobit djeteta je njihova najveća briga. Isto je tako važno da države stranke poduzimaju sve potrebne zakonodavne, upravne, socijalne i prosvjetne mjere da zaštite dijete od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, povreda, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja u obitelji i društvu u kojem se nalazi. Ako je dijete zbog svoje dobrobiti privremeno ili trajno odvojeno od primarne obiteljske sredine, države potpisnice trebaju osigurati posebnu zaštitu i pomoći djetetu u pronalasku adekvatnog okruženja. Pritom je vrlo važno da države omoguće mjere za oporavak i vraćanje djeteta u društvo u kojemu je bio žrtva, a okolina u koju se vraća mora poticati djetetovo zdravlje, samopoštovanje i dostojanstvo (Ujedinjeni narodi, 1990).

Etička načela također se moraju poštivati u istraživanju s djecom te su ona preuzeta i preformulirana iz Konvencije za prava djeteta (Ajduković i Kersteš, 2020), a slična formulacija je bila korištena u istraživanju koje je prikazano u nastavku.

Kako bi dijete, koje se nalazi u udomiteljskoj obitelji, imalo sva prava koja su mu zajamčena Konvencijom, udomitelj djeteta obavezan je:

1. „dijete pravilno njegovati, odgajati i pružati mu primjeren smještaj, osigurati primjerenu prehranu, odjeću i obuću te se brinuti o djetetovu zdravlju,
2. djetetu osigurati školske i osobne potrepštine, primjerene igračke, osnovnu sportsku i drugu opremu prosječne vrijednosti za različite aktivnosti,
3. brinuti se za pravilan odnos djeteta prema učenju i radu, poticati ga na rad i stjecanje radnih navika te skrbiti da udomljeno dijete stekne određeno profesionalno zvanje,

4. pomoći djetetu kod oblikovanja vlastitog identiteta, poticati razvoj njegovih sposobnosti i organizirati provođenje slobodnog vremena,
5. uključivati dijete u život lokalne zajednice sukladno njegovim potrebama i interesima,
6. omogućiti i poticati kontakte te susrete i druženja između djeteta i roditelja te drugih članova biološke obitelji, sukladno odluci nadležnog tijela i najboljem interesu djeteta,
7. voditi dnevnik važnijih događanja u životu djeteta i dokumentirati vizualnim zapisima (Zakon o udomiteljstvu, 2019, članak 51).

Drugim riječima, dijete koje je smješteno kod udomitelja ima pravo:

1. „u skladu sa svojom dobi, biti informirano o svim fazama postupka odlaska iz vlastite obitelji, doma socijalne skrbi, centra za pružanje usluga u zajednici ili udomitelja te biti pripremljeno na smještaj kod udomitelja,
2. sudjelovati u donošenju odluka koje utječu na njegov život,
3. da se pri njegovu smještaju osobita pozornost posveti osiguranju kontinuiteta u odgoju kao i njegovu etničkom, vjerskom, kulturnom ili jezičnom podrijetlu,
4. primati kontinuiranu pomoć i potporu udomitelja, djelatnika centra za socijalnu skrb i pružatelja usluga,
5. na odnos privrženosti i emocionalne bliskosti s udomiteljima kroz međusobnu povezanost s udomiteljskom obitelji te drugim osobama važnim u njegovu životu,
6. na odgoj, obrazovanje, razvijanje vještina te profesionalno usmjerenje koje će ga pripremiti za kvalitetan život,
7. na dostupnost usluga i programa potpore koje djeluju na dobrobit djeteta, a kako bi moglo ostvariti svoje pune potencijale,
8. na kontinuiranu skrb, prihvaćanje i poštivanje te potporu u razvijanju vlastitog identiteta i povjerenja u vlastitu vrijednost,
9. na privatnost i pristup službenim informacijama i dokumentaciji vezanoj za vlastitu obitelj,
10. na poštivanje dostojanstva i sigurnosti te zaštitu od povreda, tjelesnog ili psihičkog nasilja i drugih oblika zlostavljanja i izrabljivanja,

11. na kontakte i održavanje trajne i redovite veze s članovima vlastite obitelji, ako to nije u suprotnosti s njegovim najboljim interesima,
12. biti informirano i pripremljeno na prestanak smještaja, uključujući savjetovanje i pomaganje,
13. na pritužbu centru korisnika i/ili centru udomitelja (Zakon o udomiteljstvu, 2019, članak 53).

Nažalost, Odbor za prava djeteta smatra da i dalje ne postoji adekvatno praćenje i nadzor institucionalne skrbi i udomitelja te da, bez obzira na kampanje promidžbe udomiteljstva, i dalje ne postoji dovoljan broj udomitelja u svim regijama te da im nije pružena dovoljna obuka i podrška u odgoju djece. Odbor za prava djeteta smatra da još uvijek ne postoje dovoljno razrađeni ili regulirani oblici specijaliziranog udomiteljstva za djecu s poremećajima u ponašanju, djecu s teškoćama u razvoju, djecu oboljelu od HIV-a/AIDS-a i trudne djevojke te majke mlađe od 18 godina. S obzirom na navedeno, Odbor nastoji jačati podršku za skrb o djeci u udomiteljskim obiteljima i to tako što provodi periodične preglede smještaja djece u udomiteljske obitelji te time što jača i popularizira ovaj oblik skrbi (Ujedinjeni narodi, 2014).

5. ISTRAŽIVANJE O ETIČKIM NAČELIMA U UDOMITELJSKIM OBITELJIMA VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

5.1. Problem istraživanja

Ovim radom nastoje se istražiti i analizirati etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije, njihovo uvažavanje, praćenje i kršenje.

Problem istraživanja proizlazi iz činjenice kako su udomitelji i korisnici ovog oblika skrbi upoznati s etičkim načelima, ali i kako postoje kršenja istih u udomiteljskim obiteljima.

5.2. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja jesu etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije. Istraživanjem se nastoji utvrditi koja etička načela postoje, koje udomitelji smatraju najvažnijima te postoji li kršenje istih i ako da, na koji način.

5.3. Cilj istraživanja

Analizirati etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije, njihovo uvažavanje, praćenje i kršenja.

5.4. Hipoteze

H1: Najveći broj ispitanika ima dvoje udomljene djece starosti između 12 i 16 godina.

H2: Najveći broj udomljene djece došao je u udomiteljsku obitelj s navršenih 7 ili više godina života.

H3: Ispitanici uz udomiteljsku imaju i biološko dijete/djecu.

H4: Ispitanici su upoznati s Udrugom ZIPKA te je njezin stupanj pomoći prema udomiteljskoj obitelji velik.

H5: Ispitanici nisu zadovoljni suradnjom sa socijalnom službom, a osim nje surađuju i s odgojno-obrazovnim institucijama.

H6: Ispitanici su pohađali edukacije za udomljavanje djece te su upoznati s etičkim načelima koja se moraju poštivati prilikom udomljavanja djece.

H7: Ispitanici nisu zadovoljni s poštivanjem etičkih načela u radu s udomljenom djecom na području Varaždinske županije, a najvažnijim etičkim načelom smatraju načelo zaštite dobrobiti djeteta i njegova prava na tjelesni, duševni i emocionalni integritet.

H8: Ispitanici nisu zadovoljni s poštivanjem etičkih načela kada su u pitanju udomitelji.

H9: Ispitanici su se susreli s kršenjem etičkih načela prema udomiteljskoj obitelji i to najviše u odgojno-obrazovnim institucijama.

H10: Udomljena djeca su se upoznala s etičkim načelima i zakonskim pravima u udomiteljskoj obitelji.

H11: Udomiteljske obitelji nisu u povoljnom položaju u Varaždinskoj županiji i Republici Hrvatskoj općenito.

5.5. Metoda prikupljanja podataka

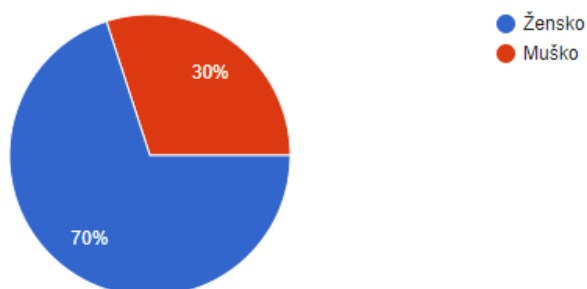
Izrađen je anketni upitnik od 25 pitanja. Prva 4 su općeg karaktera, odnose se na opće podatke o ispitanicima (spol, dob, razinu obrazovanja i radni status). Preostala pitanja usmjerena su na mišljenje i stavove ispitanika s ciljem potvrđivanja ili odbacivanja postavljenih hipoteza. Anketni upitnik je anonimn te su ispitanici mogli odustati u bilo kojem trenutku. Upitnik je koncipiran tako da nema mogućnosti pogrešnih odgovora, a popunjavanje je trajalo do deset minuta. Uzorak ispitanika istraživanja je prigodni, ispitanici su dobrovoljci te su sami odlučivali hoće li ili neće ispuniti upitnik. Sudjelovalo je deset ispitanika. Anketa je bila namijenjena isključivo udomitelji s područja Varaždinske županije. Anketni upitnik ispunjavao se *on.line* putem Google alata za obrasce. Upitnik je apliciran putem e-mail pošte Udruzi „ZIPKA“ koja je dalje prosljedila upitnik udomljenim obiteljima.

Dobiveni podaci su analizirani, interpretirani te grafički prikazani.

5.6 Analiza i interpretacija dobivenih rezultata

Prvo pitanje odnosilo se na spol ispitanika.

Grafikon 1: *Spol ispitanika*

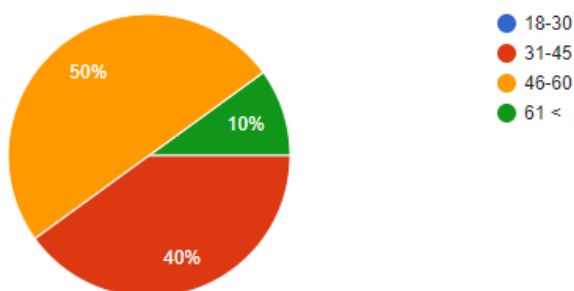

Izvor: Vlastita izrada

U anketnom istraživanju sudjelovalo je deset ispitanika. Grafikon 1 prikazuje ukupnu raspodjelu ispitanika prema spolu, 3, odnosno 30% muškaraca i 7, odnosno 70% žena.

Drugo pitanje odnosilo se na dob ispitanika.

Grafikon 2: *Dob ispitanika*

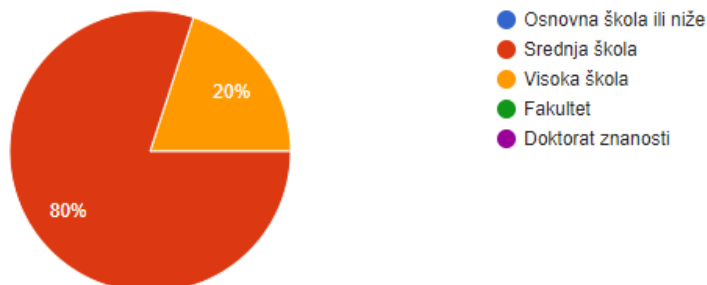

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 2 prikazana je raspodjela rezultata prema dobi ispitanika. Anketi su pristupili i ispunili je ispitanici različitih dobnih skupina u rasponu od 31 do 61 ili više godina starosti. Najviše ispitanika, njih 5 (50%) u dobi je od 46-te do 60-te godine života.

Treće pitanje odnosilo se na stupanj obrazovanja.

Grafikon 3: Razina obrazovanja ispitanika

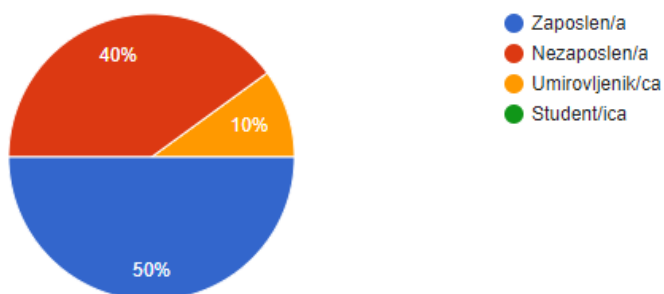

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 3 prikazana je raspodjela rezultata prema razini obrazovanja. Najviše ispitanika, točnije njih 8 (80%) ima završenu srednju školu, dok preostala 2 ispitanika (20%) imaju završenu visoku školu.

Četvrto pitanje odnosilo se na radni status ispitanika.

Grafikon 4: Radni status ispitanika

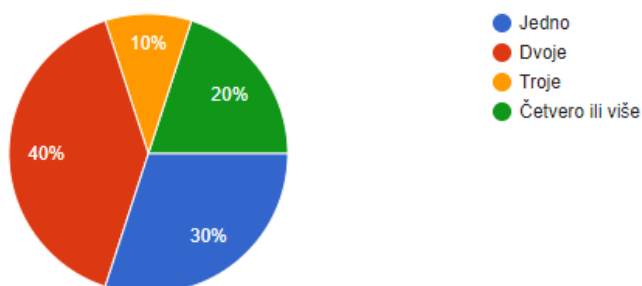

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 4 prikazana je raspodjela rezultata prema radnom statusu. Najveći broj ispitanika, odnosno njih 5 (50%) jest zaposleno, 4 (40%) jesu nezaposleni, dok je jedan ispitanik (10%) umirovljenik/ca.

Peto pitanje odnosilo se na broj udomljene djece u kućanstvu udomitelja.

Grafikon 5: Broj udomljene djece u Vašem kućanstvu

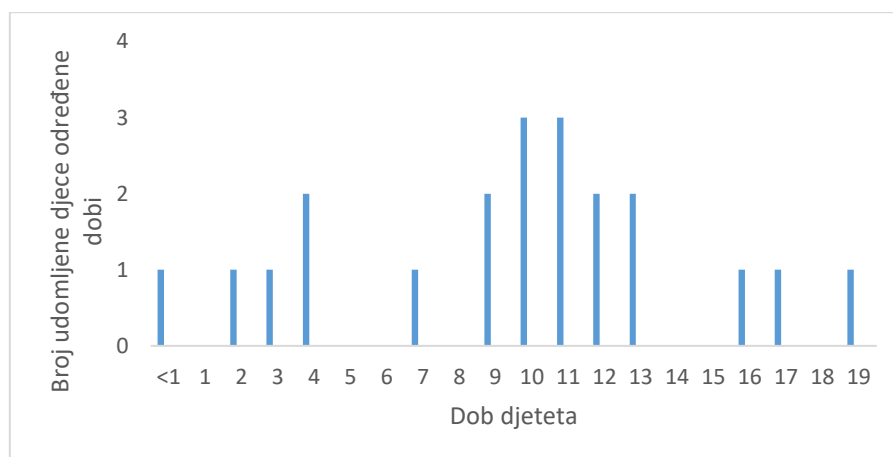

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 5 prikazana je raspodjela rezultata prema broju udomljenog djeteta kod ispitanika. Najveći broj ispitanika, njih 4 (40%) ima udomljeno dvoje djece, njih 3 (30%) jedno, njih 2 (20%) četvero i više, dok jedan (10%) ispitanik ima udomljeno troje djece.

Šesto pitanje odnosilo se na trenutnu dob udomljenog djeteta.

Grafikon 6: Trenutna dob udomljenog djeteta

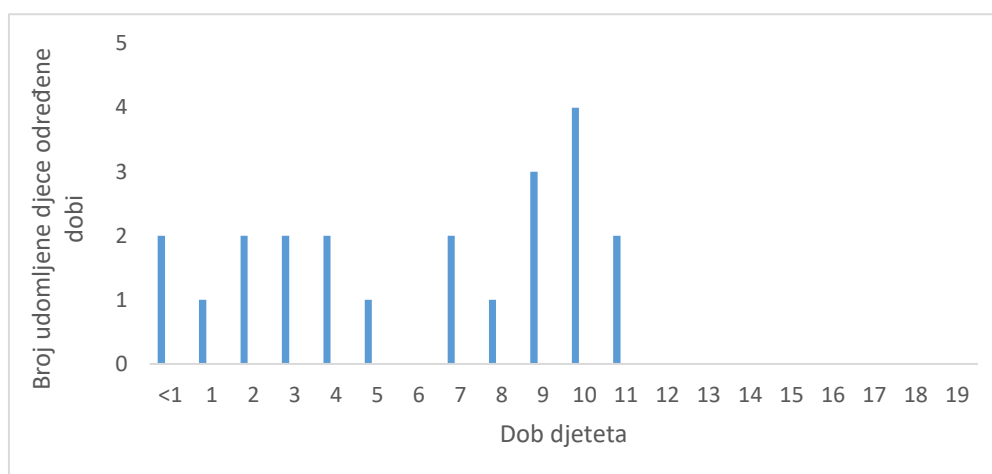
Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 6 prikazana je raspodjela rezultata prema trenutnoj dobi udomljene djece kod ispitanika. Najveći broj ispitanika, njih 3 ima djecu trenutne dobi deset, odnosno jedanaest godina. Zatim po 2 ispitanika

imaju udomljenu djecu od četiri, devet, dvanaest i trinaest godina starosti. Po jedan ispitanik ima udomljeno dijete od starosti manje od godinu dana, dvije, tri, šest, šesnaest, sedamnaest i devetnaest godina. Važno je napomenuti da se ovdje radi o broju djece, a ne ispitanicima, stoga uzorak ovdje čini 10 ispitanika, ali 21 udomljeno dijete.

Sedmo pitanje odnosilo se na dob djeteta kada je bilo udomljeno.

Grafikon 7: Dob djeteta kada je bilo udomljeno

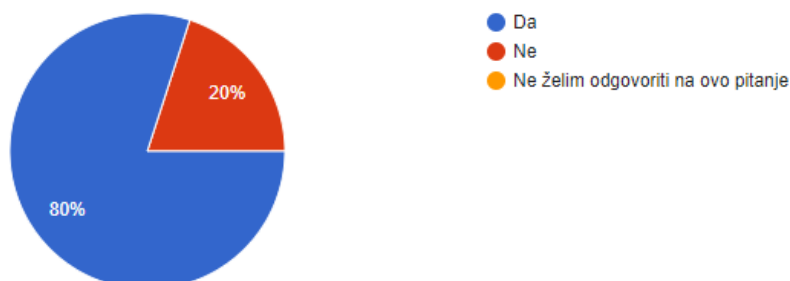

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 7 prikazana je raspodjela rezultata prema trenutnoj dobi djeteta kada je bilo udomljeno. Najveći broj ispitanika, njih 4 udomilo je dijete s deset godina, zatim 3 ispitanika dijete s devet godina. Po dva ispitanika udomili su djecu kada su imali manje od jedne godine, dvije, tri, četiri, sedam ili jedanaest godina. Važno je napomenuti da se ovdje radi o broju djece, a ne ispitanicima, stoga uzorak ovdje čini 10 ispitanika, ali 21 udomljeno dijete.

Osmo pitanje odnosilo se na to imaju li udomitelji i biološko dijete/djecu.

Grafikon 8: *Udomitelji uz udomljenu djecu imaju i biološku.*

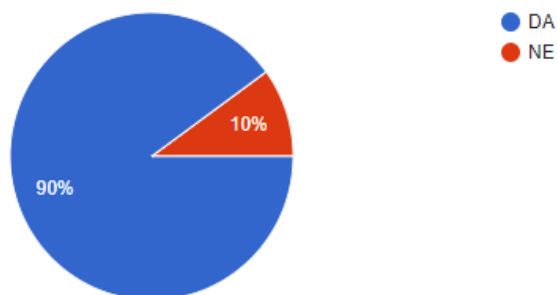

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 8 prikazana je raspodjela rezultata prema tome imaju li udomitelji uz udomljenu djecu i biološku. Najveći broj ispitanika, njih 8 (80%) ima i biološku djecu.

Deveto pitanje odnosilo se na upoznatost s Udrugom ZIPKA.

Grafikon 9: *Upoznatost s radom Udruge ZIPKA*

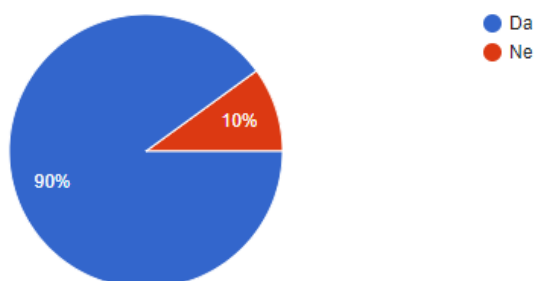

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 9 prikazana je raspodjela rezultata prema tome jesu li ispitanici upoznati s radom Udruge ZIPKA. Najveći broj ispitanika, njih 9 (90%) upoznat je s radom ove Udruge.

Deseto pitanje odnosilo se na to pomaže li Udruga ZIPKA udomiteljskoj obitelji.

Grafikon 10: *Pružanje pomoći udomiteljskoj obitelji od strane Udruge ZIPKA*

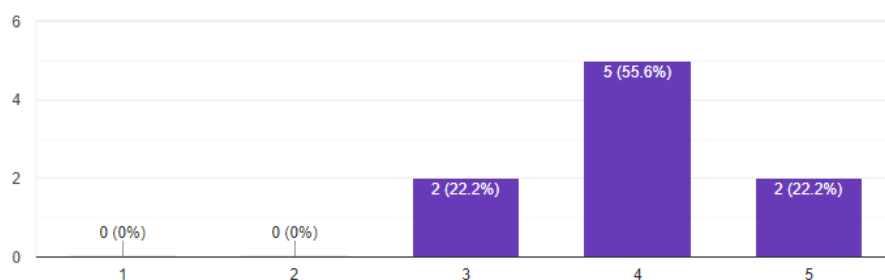

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 10 prikazana je raspodjela rezultata prema tome pruža li Udruga ZIPKA pomoć udomiteljskim ispitanicima. Kao i na prethodno pitanje, 9 ispitanika (90%) odgovorilo je potvrdno, odnosno da im Udruga pruža pomoć.

Jedanaesto pitanje odnosilo se na stupanj pomoći koju Udruga ZIPKA pruža.

Grafikon 11: *Stupanj pomoći koju Udruga ZIPKA pruža udomiteljskoj obitelji*

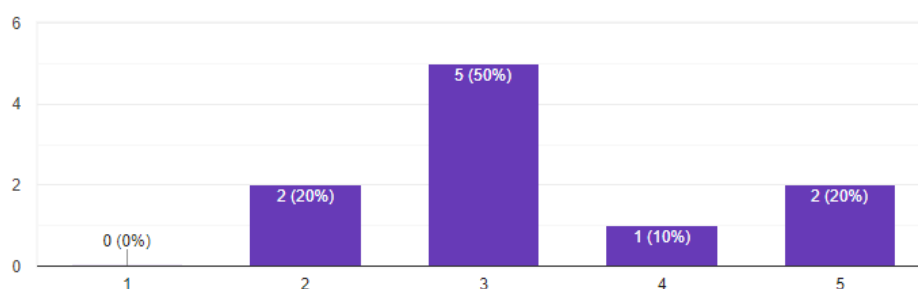
Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 11 prikazana je raspodjela rezultata prema stupnju pomoći kojeg Udruga ZIPKA pruža udomiteljskim obiteljima. Na ovo pitanje odgovorilo je samo 9 ispitanika (onih koji su upoznati s radom Udruge),

a od njih, najveći broj ispitanika, njih 5 (55,6%) smatraju da je stupanj pomoći visok (ocjena 4). Od preostalih četiri ispitanika, njih 2 (22,2%) je dalo najvišu ocjenu 5, odnosno stupanj pomoći procijenili su vrlo visokim, dok je 2 (22,2%) ispitanika stupanj pomoći ocijenio ocjenom prosječan, odnosno ocjenom 3.

Dvanaesto pitanje odnosilo se na stupanj zadovoljstva suradnjom sa socijalnom službom.

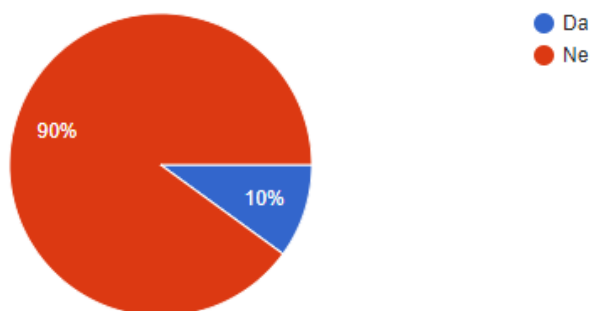
Grafikon 12: *Zadovoljstvo suradnjom sa socijalnom službom*

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 12 prikazana je raspodjela rezultata prema tome kako ispitanici procjenjuju zadovoljstvo suradnjom sa socijalnom službom. Najveći broj ispitanika, njih 5 (50%) suradnju procjenjuju niti ne zadovoljavajućom, niti zadovoljavajućom (ocjena 3). Prema mišljenju 2 ispitanika (20%) suradnja je u većoj mjeri nezadovoljavajuća (ocjena 2), odnosno u potpunosti zadovoljavajuća (ocjena 3). Preostali 1 ispitanik (10 %) suradnju je procijenio u većoj mjeri zadovoljavajućom (ocjena 4).

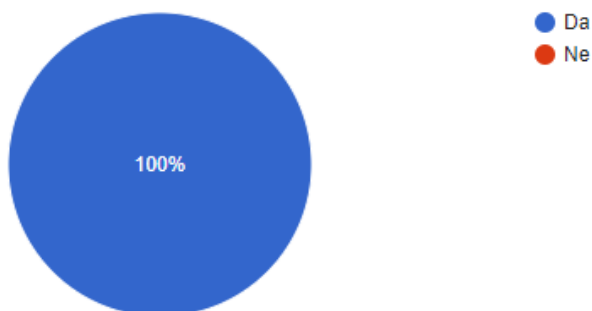
Trinaesto pitanje odnosilo se na postojanje drugih institucija s područja Varaždinske županije s kojom udomiteljske obitelji surađuju, dok je četrnaesto pitanje bilo povezano, odnosno tražilo je pisani odgovor koja je to institucija.

Grafikon 13: Postojanje drugih institucija s kojima udomiteljske obitelji surađuju

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 13 prikazana je raspodjela rezultata prema tome surađuju li ispitanici, odnosno udomiteljske obitelji s drugim institucijama. Najviše ispitanika, njih 9 (90%) odgovorilo je da ne surađuje, dok je 1 ispitanik (10%) odgovorio potvrdno te na sljedećem pitanju naveo da je ta institucija osnovna škola.

Petnaesto pitanje tražilo je od ispitanika da odgovore jesu li pohađali edukacije za udomljavanje djece.

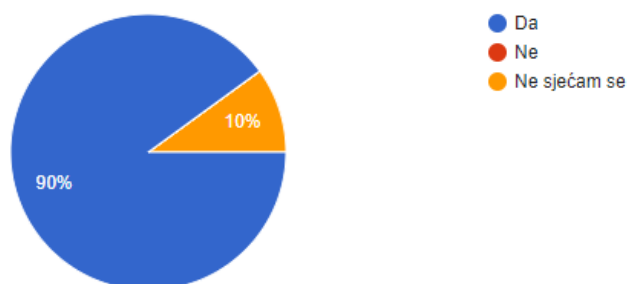
Grafikon 14: Pohađanje edukacije za udomljavanje djece

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 14 prikazana je raspodjela rezultata prema tome jesu li ispitanici pohađali edukacije za udomljavanje djece. Svi ispitanici, njih 10 (100%) pohađali su edukacije.

Šesnaesto pitanje odnosilo se na to jesu li ispitanici na edukacijama koje su pohađali bili upoznati s etičkim načelima koja se moraju poštovati prilikom udomljavanje djece.

Grafikon 15: *Upoznatost s etičkim načelima*

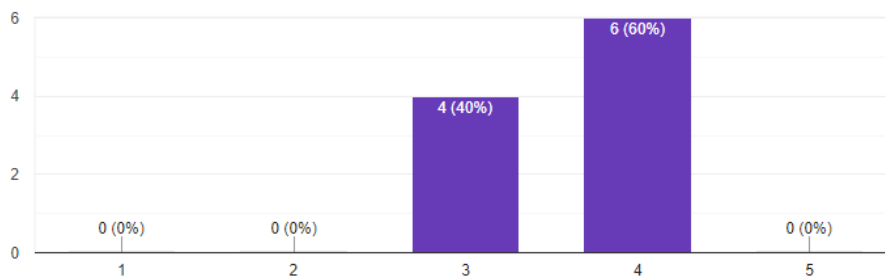

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 15 prikazana je raspodjela rezultata prema tome jesu li ispitanici na edukacijama koje su pohađali bili upoznati s etičkim načelima koja se moraju poštovati prilikom udomljavanja djece. Najveći broj ispitanika, njih 9 (90%) odgovorio je potvrdno, odnosno da su bili upoznati, dok je 1 ispitanik (10%) rekao da se ne sjeća.

Sedamnaesto pitanje odnosilo se na procjenu zadovoljstva poštivanja etičkih načela u radu s udomljenom djecom na području Varaždinske županije

Grafikon 16: *Zadovoljstvo poštivanjem etičkih načela*

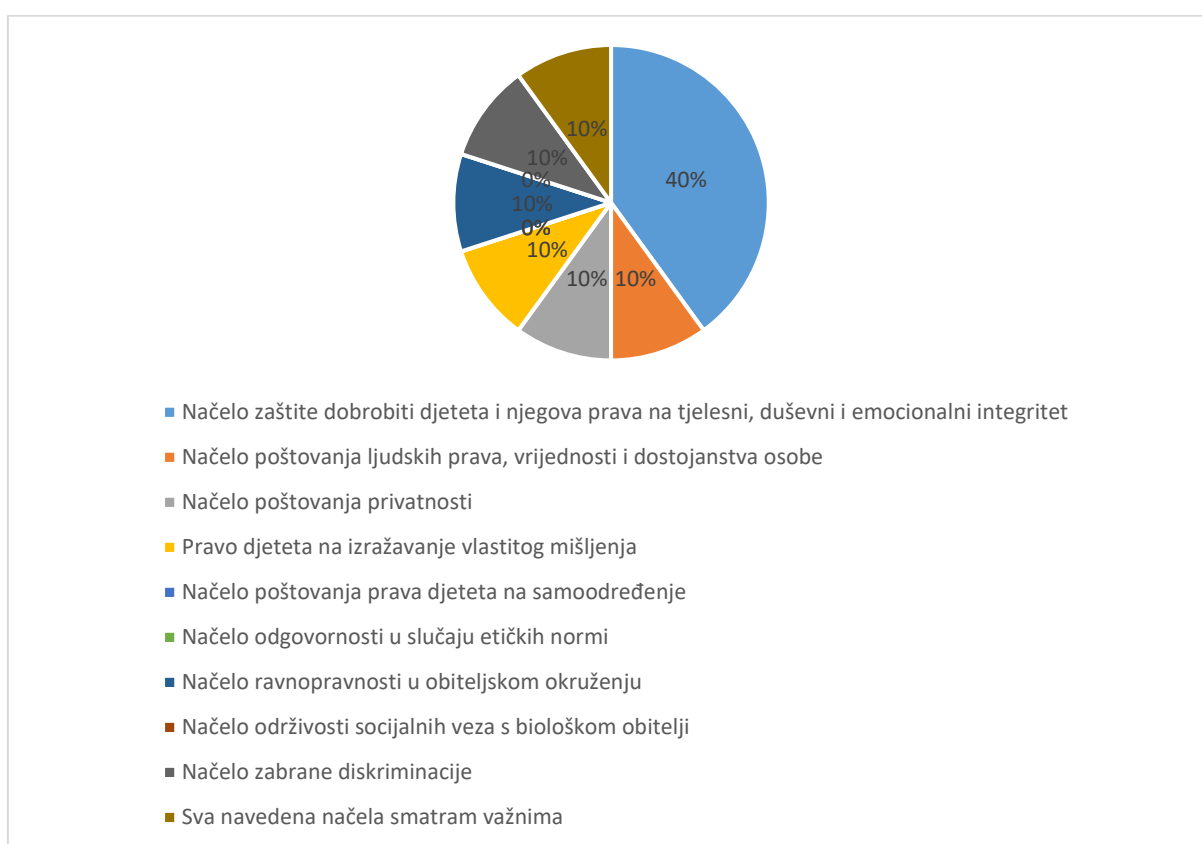

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 16 prikazana je raspodjela rezultata prema procjeni zadovoljstva ispitanika s poštivanjem etičkih načela u radu s udomljenom djecom na području Varaždinske županije. Najveći broj ispitanika, njih 6 (60%) u većoj su mjeri zadovoljni s poštivanjem etičkih načela, dok je preostalih 4 ispitanika (40%) niti zadovoljno, niti nezadovoljno.

Osamnaesto pitanje odnosilo se na to koje etičko načelo udomitelji smatraju da je najvažnije poštivati u udomiteljskim obiteljima.

Grafikon 17: Najvažnije etičko načelo

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 16 prikazana je raspodjela rezultata prema mišljenju ispitanika koje je načelo najvažnije poštivati u udomiteljskim obiteljima. Najveći broj ispitanika, njih 4 (40%) smatra da je najvažnije poštivati *načelo zaštite dobrobiti djeteta i njegova prava, na tjelesni, duševni i emocionalni integritet*. Za svako od sljedećih načela: *načelo poštovanja ljudskih prava, vrijednosti i dostojanstva osobe*; *načelo poštovanja privatnosti*; *pravo djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja*;

načelo ravnopravnosti u obiteljskom okruženju; načelo zabrane diskriminacije opredijelilo se po 1 (10%) ispitanik. Preostali 1 (10%) ispitanik smatra da su sva načela jednako važna.

Devetnaesto pitanje tražilo je od ispitanika da obrazlože zašto su na prethodnom pitanju odabrali upravo određeno etičko načelo kao najvažnije.

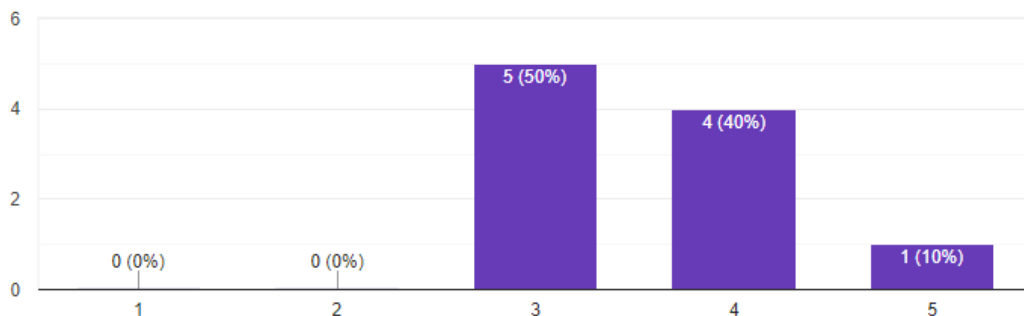
Ispitanici su za prethodna načela dali sljedeće razloge:

- Načelo poštivanja ljudskih prava, vrijednosti i dostojanstva osobe:
 1. *„Bez obzira na mentalne i fizičke sposobnosti svako ljudsko biće trebamo poštivati, ne smijemo ga omalovažavati i uskraćivati njegova prava.“*
- Načelo zaštite dobrobiti djeteta i njegova prava na tjelesni, duševni i emocionalni integritet
 1. *„Zato jer je to preduvjet za zdravo odrastanje.“;*
 2. *„Neki ljudi ne shvaćaju da su ta djeca bila zanemarivana u biološkim obiteljima pa im treba vremena da se prilagode i prihvate drugačiji način života.“*
 3. *„Zato što smatram da je to za dijete vrlo važno, a ujedno su to dječja prava koja nikako ne smijemo uskratiti. Prema djetetu treba se odnositi zaštitnički.“*
 4. *„Jer je u današnje vrijeme najvažnije zaštititi dijete i omogućiti mu tjelesni, duševni i emocionalni razvoj.“*
- Pravo djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja
 1. *„Smatram da moramo znati što dijete misli o određenim stvarima ikako bi se svi skupa mogli složiti što je najbolje za njega“*
- Načelo poštivanja privatnosti
 1. *„Jer dijete ima pravo na svoju privatnost, odnosno, ako želi za sebe zadržati svoju biološku prošlost.“*
- Načelo ravnopravnosti u obiteljskom okruženju
 1. *„S obzirom da imam i biološko dijete, smatram da udomljeno i biološko dijete trebaju biti ravnopravni u obiteljskom okruženju.“*
- Načelo zabrane diskriminacije
 1. *„Jer još danas to načelo nije dovoljno uvaženo i diskriminacija postoji.“*

Posljednja ispitanica nije ponudila odgovor koji se tražio, odnosno odgovorila je „*Odabrala sam sve.*“

Dvadeseto pitanje odnosilo se na procjenu koliko su udomitelji zadovoljni s poštivanjem etičkih načela kada su oni u pitanju.

Grafikon 18: *Zadovoljstvo poštivanja etičkih načela prema udomiteljima*

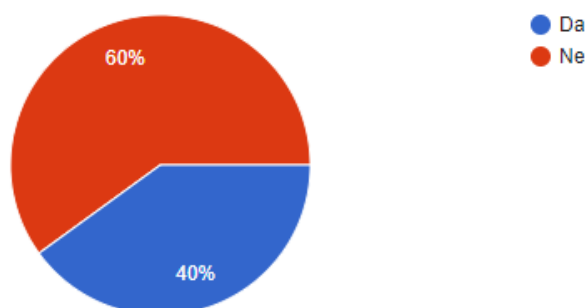

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 18 prikazana je raspodjela rezultata prema zadovoljstvu ispitanika s poštivanjem etičkih načela prema udomiteljima. Najveći broj ispitanika, njih 5 (50%) niti su zadovoljni niti nisu zadovoljni poštivanjem etičkih načela, 4 (40%) ispitanika u većoj je mjeri zadovoljno, dok je samo 1 (10%) ispitanik u potpunosti zadovoljan.

Dvadeset i prvo pitanje od ispitanika je tražilo da odgovore jesu li se susreli s kršenjem etičkih načela prema svojoj udomljenoj (ali i biološkoj) obitelji.

Grafikon 19: *Kršenje etičkih načela prema udomljenoj obitelji.*

Izvor: Vlastita izrada

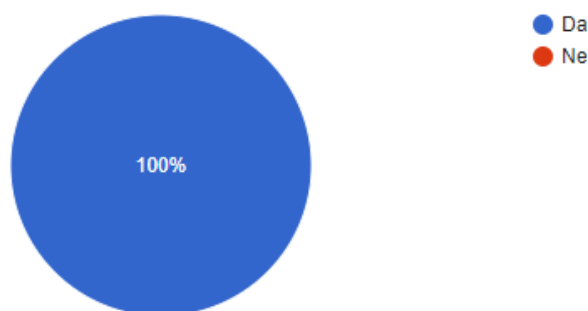
Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 19 prikazana je raspodjela rezultata prema tome jesu li se ispitanici susreli s kršenjem etičkih načela prema svojoj udomljenoj (ali i biološkoj obitelji). Najveći broj ispitanika, njih 6 (60%) odgovorilo je da se nisu, dok je 4 ispitanika (40%) odgovorilo potvrdno.

Nastavno na prethodno pitanje, dvadeset i drugo pitanje od ispitanika koji su odgovorili potvrdno tražilo je da opišu situaciju u kojoj se kršenje dogodilo, navedu od koga je ono poteklo te na koji način se situacija riješila.

Ispitanici su odgovorili sljedeće:

1. *„Djetetu je u nižim razredima smanjeno vladanje zbog ponašanja od strane razrednice. Iskazivalo je svoje mišljenje, a nju je to ljutilo. Riješilo se u 5.razredu promjenom razrednika i učitelja. Dobilo je pohvalnicu za uspjeh i vladanje.“*
2. *„Kršilo se načelo poštovanja privatnosti - dijete je imalo situaciju u školi gdje su drugi učenici tražili od njega da navede gdje su biološki roditelji i slično.“*
3. *„Moje biološko dijete i udomljeno dijete su istog godišta i idu u isti razred - udomljeno dijete je često zanemareno od strane drugih učenika.“*
4. *„Udomljeno dijete je romske nacionalne manjine te sam na roditeljskom sastanku doživio sukob s drugim roditeljem koji smatra da romsko dijete negativno utječe na sliku razreda.“*

Dvadeset i treće pitanje odnosilo se na to jesu li udomljena djeca upoznata s etičkim načelima i zakonskim pravima koje imaju.

Grafikon 20: *Upoznatost djece sa svojim etičkim načelima i zakonskim pravima.*

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 20 prikazana je raspodjela rezultata prema mišljenju ispitanika o tome jesu li udomljena djeca upoznata sa svojim etičkim načelima i zakonskim pravima. Svi ispitanici, njih (10;100%) odgovorilo je da jesu.

Dvadeset i četvrto pitanje odnosilo se na to gdje su se udomljena djeca upoznala s etičkim načelima i zakonskim pravima.

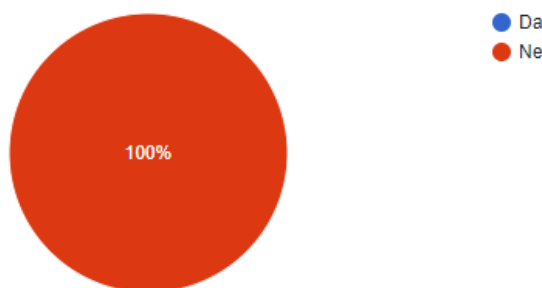
Grafikon 21: *Mjesto upoznavanja s etičkim načelima i zakonskim pravima*

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 21 prikazana je raspodjela rezultata prema mjestu gdje su se djeca upoznala sa svojim etičkim načelima i zakonskim pravima. Svi ispitanici (10;100%) odgovorili su da su se djeca s navedenim upoznala u udomljenoj obitelji.

Posljednje, dvadeset i peto pitanje odnosilo se na mišljenje ispitanika o (ne)povoljnom položaju udomiteljskih obitelji u Varaždinskoj županiji, ali i Republici Hrvatskoj općenito.

Grafikon 22: *Položaj udomiteljskih obitelji*

Izvor: Vlastita izrada

Provedenim istraživanjem i analizom podataka u grafikonu 22 prikazana je raspodjela rezultata prema mišljenju ispitanika o položaju udomiteljskih obitelji u Varaždinskoj županiji i Republici Hrvatskoj općenito. Svi ispitanici (10;100%) smatraju da položaj udomiteljskih obitelji nije povoljan.

5.7. Rasprava

Rezultati provedenog istraživanja potvrdili su sedam hipoteza, a preostalih četiri su djelomično potvrdili ili odbacili. Niti jedna hipoteza ovog istraživanja nije u potpunosti odbačena.

Prvi podaci koji se podudaraju s literaturom jesu dob i spol udomitelja. U ovom istraživanju sudjelovalo je najviše ispitanika u dobi od 46 do 60 godina. Istraživanjem kojeg su proveli Družić Ljubotina i Kletečki Radović (2005); prema Žižak (2010), prosječna starost ispitanih udomitelja bila je 51 godina, a udomitelji su u većoj mjeri ženskog spola. Isto tako, s navedenom literaturom se djelomično podudara i podatak o radnom statusu ispitanika. Iako je ovim istraživanjem najveći broj ispitanika zaposlen, preostalih 5 ispitanika jesu nezaposleni ili umirovljeni. U spomenutom istraživanju najveći broj udomitelja i njihovih ukućana bili su nezaposleni.

Kada je riječ o hipotezama, hipoteza 1: *Najveći broj ispitanika ima dvoje udomljene djece starosti između 12 i 16 godina* u potpunosti je potvrđena, odnosno najveći broj ispitanika koji su ispunili ovu anketu imaju dvoje udomljene djece te je njihova starost između 10 i 16 godine života. Navedeno se ne podudara s literaturom prema kojoj većina udomiteljskih obitelji udomljava jedno dijete (Družić Ljubotina i Kletečki Radović, 2005; prema Žižak, 2010). Nastavno na godine djece, najviše njih došlo je u udomiteljsku obitelj s 9 ili 10 godina, čime se hipoteza 2: *Najveći broj udomljene djece došao je u udomiteljsku obitelj s više od 7 godina* u potpunosti potvrdila, a što se također slaže s literaturom (Žižak, 2010) prema kojoj se u udomljene obitelji najčešće smještaju djeca u dobi od 7,4 godine. Nadalje, hipoteza 3: *Ispitanici uz udomiteljsku imaju i biološko dijete/djecu* je potvrđena, odnosno osam ispitanika ima i biološku djecu.

Za udomitelje na području Varaždinske županije vrlo je važna Udruga ZIPKA te pomoć koju im ona pruža, što dokazuju i rezultati te se time potvrdila hipoteza 4: *Ispitanici su upoznati s Udrugom ZIPKA te je njezin stupanj pomoći prema udomiteljskoj obitelji velik*. Naime, literatura prikazuje da Udruga prepoznaje potrebe udomiteljske obitelji te da radi na poboljšanju kvalitete života djece i mladih, s čime se slažu i rezultati. Istraživanje Sambolić i Vejmelka (2015) tek djelomično ide u prilog ovoj hipotezi jer su rezultati tog istraživanja pokazali da su njihovi ispitanici bili djelomično zadovoljno s pomoći raznih Udruga. Upravo se u ovoj hipotezi vidi pomak, odnosno jačanje suradnje između Udruga i udomiteljskih obitelji.

S druge strane, najveći broj ispitanika nije ni zadovoljan, ni nezadovoljan suradnjom sa socijalnom službom, što se slaže s rezultatima istraživanja kojeg su proveli Družić Ljubotina i Kletečki Radović (2005) te Sabolić i Vejmelka (2015). Dobar je pokazatelj napretka taj da postoje ispitanici koji su u potpunosti zadovoljni suradnjom, a da ne postoji niti jedan ispitanik koji je u potpunosti nezadovoljan. Nažalost, osim s Udrugom ZIPKA i socijalnom službom, samo jedan ispitanik surađuje s drugom institucijom i to s osnovnom školom. U skladu s tim podacima hipoteza 5: *Ispitanici nisu zadovoljni suradnjom sa socijalnom službom, a osim nje surađuju i s odgojno-obrazovnim institucijama*. je djelomično prihvaćena, odnosno odbačena. Drugim riječima, djelomično je prihvaćen dio da je suradnja sa socijalnom službom nezadovoljavajuća, dok je dio sa suradnjom s drugom institucijama odbačen u potpunosti. Ovaj podatak ne podudara se s

istraživanjem kojeg su proveli Družić Ljubotina i Kletečki Radović (2005) u kojem su ispitanici odgovorili da su najzadovoljniji školom te pozitivnim rezultatima rada s djecom.

Podatak koji se u potpunosti podudara s literaturom, odnosno istraživanjem Sabolić i Vejmelka (2015), a koji je i potvrdio hipotezu 6: *Ispitanici su pohađali edukacije za udomljavanje djece te su se na njima upoznali s etičkim načelima koja se moraju poštovati prilikom udomljavanja djece* jest taj da su svi ispitanici pohađali edukacije, dok je njih devetero na njima bio upoznat s etičkim načelima. Velika je vjerojatno da je i posljednji ispitanik također bio upoznat, no on se u anketnom upitniku opredijelio za odgovor *Ne sjećam se*. Vjerojatni razlog zašto su svi ispitanici pohađali edukacije jest njihova intrinzična motivacija da djetetu omoguće skladan razvoj i dom što se također podudara s literaturom.

Nadalje, kada je riječ o etičkim načelima, ona su u ovom istraživanju preuzeta iz Konvencije o pravima djeteta te su formulirana uz pomoć Etičkog kodeksa za istraživanje s djecom (2020). Hipoteza 7: *Ispitanici nisu zadovoljni s poštivanjem etičkih načela u radu s udomljenom djecom na području Varaždinske županije, a najvažnijim etičkim načelom smatraju načelo zaštite dobrobiti djeteta i njegova prava na tjelesni, duševni i emocionalni integritet* djelomično je potvrđena. Naime, najveći broj ispitanika u većoj je mjeri zadovoljan s poštivanjem etičkih načela čime se odbacuje prvi dio hipoteze. Drugi dio hipoteze je potvrđen jer je najveći broj ispitanika načelo zaštite dobrobiti djeteta i njegova prava na tjelesni, duševni i emocionalni integritet ocijenio najvažnijim za poštivanje. Zanimljiv je podatak da ispitanici 3 načela: *načelo odgovornosti u slučaju etičkih normi, načelo poštivanja prava djeteta na samoodređenje te načelo održivosti socijalnih veza s biološkom obitelji* nisu odabrala, osim jednog ispitanika koji sva načela smatra važnima. Analizirajući rezultate, može se uočiti kako udomitelji promišljaju o etičkim načelima te nastoje ovaj oblik skrbi učiniti što pogodnijim i kvalitetnijim za dijete. Podatak koji je zabrinjavajući jest taj da nitko nije odabrao *načelo održivosti socijalnih veza s biološkom obitelji* čime se samo može promišljati o razlogu odvajanja od biološke obitelji (s obzirom na to da u anketnom upitniku nije tražen razlog). Nastavno na etička načela, hipoteza 8: *Ispitanici nisu zadovoljni s poštivanjem etičkih načela kada su u pitanju udomitelji* djelomično je potvrđena. Najveći broj ispitanika ima neutralan

stav prema zadovoljstvu s poštivanjem etičkih norma kada su oni u pitanju, no preostali ispitanici opredijelili su se za pozitivnu stranu, odnosno u većoj su mjeri ili u potpunosti zadovoljni. Ovi rezultati potvrđuju da je praksa udomiteljstva u Varaždinskoj županiji pozitivna te da se udomitelji sami i njihova prava u većoj mjeri poštuju od ostatka zajednice.

Nažalost, postoje i oni ispitanici koji su se susreli s kršenjem etičkih načela. Od desetero ispitanika, samo se njih četiri susrelo s kršenjem etičkih načela, čime je hipoteza 9: *Ispitanici su se susreli s kršenjem etičkih načela prema udomiteljskoj obitelji i to najviše u odgojno-obrazovnim institucijama* isto tako djelomično potvrđena. Naime, drugi dio hipoteze koji se odnosi na mjesto gdje su se najviše kršila etička načela jest potvrđen rezultatima koji su pokazali da je mjesto kršenja bila škola, što se ne podudara s rezultatima. Kao što je već navedeno, ispitanici u istraživanju Družić Ljubotina i Kletečki Radović (2005) odgovorili su da je suradnja sa školom pozitivna te da škola dolazi do pozitivnih rezultata rada s djecom.

Posljednje dvije hipoteze su potvrđene. Hipoteza 10: *Udomljena djeca su se upoznala s etičkim načelima i zakonskim pravima u udomiteljskoj obitelji* u potpunosti je potvrđena. Prema rezultatima, udomljena djeca su upoznata sa svojim etičkim načelima, a s njima su se upoznala u udomiteljskim obiteljima. Ovaj podatak je važan jer potvrđuje Konvenciju o pravima djeteta prema kojem svako dijete mora znati svoja prava, no zabrinjavajući je podatak taj da su s njima upoznata tek u udomiteljskoj obitelji. Bez obzira na to, u tom se podatku vidi potreba za udomiteljstvom, odnosno izdvajanjem djece iz neadekvatnih obitelji.

Hipoteza 11: *Udomiteljske obitelji nisu u povoljnom položaju u Varaždinskoj županiji i Republici Hrvatskoj općenito* također je u potpunosti potvrđena, odnosno svi ispitanici odgovorili su da je položaj u udomiteljskih obitelji nepovoljan, što ide u prilog literaturi koja navodi da prostora za napretkom ima te da se udomiteljstvo treba popularizirati.

6. ZAKLJUČAK

Udomiteljstvo je oblik skrbi pružanja socijalne usluge smještaja djetetu ili odrasloj osobi koju pruža udomitelj sam ili zajedno sa svojom obitelji. Ovaj oblik skrbi reguliran je Zakonom o udomiteljstvu, a njegova je temeljna svrha osigurati skrb i potporu korisniku te mu omogućiti da se razvija u poticajnom i pozitivnom okruženju. Cilj udomiteljstva jest da se korisniku omogući da se što prije vrati u svoju biološku obitelj, odnosno da se zadovolje pretpostavke za posvojenje, ako povratak nije moguć. Postoje tri vrste udomiteljstva, tradicionalno udomiteljstvo, udomiteljstvo kao zanimanje i srodničko udomiteljstvo.

Govoreći o udomiteljstvu u Republici Hrvatskoj, ono ima dugotrajnu tradiciju te ga Vlada Republike Hrvatske definira kao prioritetni oblik izvaninstitucionalne skrbi. Udomiteljstvo također ima dugu tradiciju i na području Varaždinske županije na čijem području aktivno djeluje i Udruga udomitelja za djecu i mlade, ZIPKA. U svakoj udomiteljskoj obitelji nužno je poštivanje etičkih načela na koje oni imaju pravo. Etička načela u udomiteljskim obiteljima su ona načela koja moraju biti usvojena u obiteljima ovog oblika skrbi te koja se pritom promatraju kao kriteriji za određena ponašanja. Konvencija o pravima djeteta donosi niz prava koja sva djeca imaju, a njihovo kršenje zakonski je regulirano.

Nažalost, iako udomiteljstvo ima dugu tradiciju i svakodnevno se radi na njegovoj popularizaciji, ono i dalje nema adekvatan sustav praćenja i nadzora udomitelja te i dalje ne postoji dovoljan broj udomiteljskih obitelji u svim regijama.

U sklopu proučavanja udomiteljstva te na temu etičkih načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije, provedeno je istraživanje. Uzorak istraživanja činilo je deset ispitanika udomitelja, a dobiveni rezultati u većoj se mjeri slažu s literaturom. Rezultati su pokazali da je udomiteljstvo u Varaždinskoj županiji kvalitetno razvijeno, no i dalje postoji mjesta za napredak. Udomljena djeca upoznata su sa svojim etičkim načelima, a ispitanici su kao najvažnije naveli *načelo zaštite dobrobiti djeteta i njegova prava na tjelesni, duševni i emocionalni integritet*. Kršenja etičkih načela u većoj mjeri nema, a ispitanici su isto tako većinom zadovoljni s radom socijalne službe. Nažalost, ono što još uvijek nedostaje jest senzibilizacija udomiteljstva u odgojno-obrazovnim institucijama u

kojima još uvijek postoji najveći broj kršenja etičkih načela prema udomiteljima i udomljenoj djeci.

Zaključak svega je da u Varaždinskoj županiji postoji tradicija udomiteljstva te da ona svakodnevno napreduju. Nažalost, o etičkim načelima koja se moraju poštivati prema udomiteljskoj obitelji i dalje se ne govori dovoljno te se upravo u tom nedostatku očituje važnost i doprinos ovog rada. Naime, ovaj rad može poslužiti za senzibilizaciju javnosti, ali i za poticanje budućih istraživanja na ovu temu.

7. LITERATURA

1. Ajduković, M. i Keresteš, G. Etički kodeks istraživanja s djecom, https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/NEPID/Eti%C4%8Dki%20kodeks%20istra%C5%BEivanja%20s%20djecom_%20revidirana%20verzija%202020.pdf (18.4.2021.)
2. Družić Ljubotina, O. i Kletečki Radović, M. Socio-demografska obilježja i iskustva udomiteljskih obitelji, <https://hrcak.srce.hr/2787> (20.4.2021.)
3. Etika, <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18496> (1.4.2021.)
4. Hrabar, D. Prava djece u obitelji, <https://hrcak.srce.hr/29717> (17.2.2021.)
5. Kronstein, D. i Škrabić-Aničić, I. (2010), Dajući dom dajemo sebe, Zagreb, Forum za kvalitetno udomiteljstvo djece
6. Obiteljski zakon, Narodne novine, 98/19 (2020)
7. Odjeli centra, <https://www.czssvz.hr/odjeli-centra.php> (7.2.2021.)
8. O nama, <https://www.zipkavarazdin.hr/o-nama/> (7.2.2021.)
9. Sabolić T. i Vejmelka, L., Udomiteljstvo djece u Hrvatskoj iz perspektive udomitelja i stručnjaka, <https://hrcak.srce.hr/140394> (26.4.2021.)
10. Sladović Franz, B. i Mujkanović, Đ., Izdvajanje djece iz obitelji kao mjera socijalne skrbi, <https://hrcak.srce.hr/3514> (17.2.2021.)
11. Ujedinjeni narodi (1990), Konvencija o pravima djeteta, <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/multi-org-inicijative/ujedinjeni-narodi/konvencija-o-pravima-djeteta/> (20.3.2021.)
12. Ujedinjeni narodi (2014), Preporuke UN-ovog Odbora za prava djeteta u Hrvatskoj, [file:///C:/Users/USER/Downloads/Preporuke%20UN-ovog%20Odbora%20za%20prava%20djeteta%20Hrvatskoj%202014.%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/USER/Downloads/Preporuke%20UN-ovog%20Odbora%20za%20prava%20djeteta%20Hrvatskoj%202014.%20(1).pdf) (20.3.2021.)
13. Vlada Republike Hrvatske (2011), Strategija razvoja sustava socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. - 2016., [https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//ZPPI/Strategije%20-%20OGP/socijalna%20politika//Strategija%20razvoja%20sustava%20socijalne%20skrbi%20u%20RH%20%202011.-2016.\[1\].pdf](https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//ZPPI/Strategije%20-%20OGP/socijalna%20politika//Strategija%20razvoja%20sustava%20socijalne%20skrbi%20u%20RH%20%202011.-2016.[1].pdf) (2.5.2021.)
14. Zakon o socijalnoj skrbi, Narodne novine, 138/20 (2020)

15. Zakon o udomiteljstvu, Narodne novine, 115/18 (2019)

16. Žižak, A. (2010), Udomiteljstvo djece u Hrvatskoj, Zagreb: UNICEF Ured za Hrvatsku

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1.....	23
Grafikon 2.....	23
Grafikon 3.....	24
Grafikon 4.....	24
Grafikon 5.....	25
Grafikon 6.....	25
Grafikon 7.....	26
Grafikon 8.....	27
Grafikon 9	27
Grafikon 10	28
Grafikon 11.....	28
Grafikon 12.....	29
Grafikon 13.....	30
Grafikon 14.....	30
Grafikon 15.....	31
Grafikon 16.....	31
Grafikon 17.....	32
Grafikon 18.....	34
Grafikon 19	34
Grafikon 20	36

Grafikon 21.....36

Grafikon 22.....37

8. PRILOZI

Etička načela u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije

Poštovani,

ovim anketnim upitnikom prikupljam podatke o etičkim načelima koja se poštuju i koja su zastupljena u udomiteljskim obiteljima Varaždinske županije.

Ovaj upitnik isključivo je namijenjen udomiteljima s područja Varaždinske županije te je njegovo ispunjavanje u potpunosti anonimno. Upitnik nema pogrešnih odgovora, stoga Vas molim da što iskrenije odgovorite na pitanja u nastavku. Upitnik se sastoji od općeg djela koji od ispitanika traži opće odgovore te specifičnog djela koji je usmjeren na etička načela.

Popunjavanje upitnika traje otprilike 10-15 minuta.

Zahvaljujem Vam što ćete sudjelovati u ovom istraživanju,
Josip Šestak.

* Required

Spol *

- Žensko
- Muško

Dob *

- 18-30
- 31-45
- 46-60
- 61 <

Razina obrazovanja *

- Osnovna škola ili niže
- Srednja škola
- Visoka škola
- Fakultet
- Doktorat znanosti

Radni status *

- Zaposlen/a
- Nezaposlen/a
- Umirovljenik/ca
- Student/ica

Broj udomljene djece u Vašem kućanstvu *

- Jedno
- Dvoje
- Troje
- Četvero ili više

Trenutna dob udomljenog djeteta (*napomena* dob za svako udomljeno dijete - npr. 1 (13 g), 2 (8 g)) *

Your answer

Dob djeteta kada je bilo udomljeno (*napomena* dob za svako udomljeno dijete - npr. 1 (13 g), 2 (8 g)) *

Your answer

Uz udomljeno dijete/djecu, imate li i biološko dijete/djecu? *

- Da
- Ne
- Ne želim odgovoriti na ovo pitanje

Jeste li upoznati s radom Udruge Zipka na području Varaždinske županije? *

- DA
- NE

Pomaže li Udruga Zipka Vama i Vašem udomljenom djetetu/djeci? *

- Da
- Ne

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili DA, na skali odredite koliki je stupanj pomoći.

	1	2	3	4	5	
Vrlo malen	☐	☐	☐	☐	☐	Iznimno velik

Na skali od 1 do 5 procijenite koliko je zadovoljavajuća Vaša suradnja sa socijalnom službom? *

	1	2	3	4	5	
Nimalo zadovoljavajuća	☐	☐	☐	☐	☐	U potpunosti zadovoljavajuća

Postoji li još koja institucija s područja Varaždinske županije s kojom surađujete? *

- Da
- Ne

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili DA, navedite koja je to institucija

Your answer

Jeste li pohađali edukacije za udomljavanje djece? *

- Da
- Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje DA, jeste li na tim edukacijama bili upoznati s etičkim načelima koja se moraju poštovati prilikom udomljavanja djece?

- Da
- Ne
- Ne sjećam se

Na skali od 1 do 5 procijenite koliko ste zadovoljni poštivanjem etičkih načela u radu s udomljenom djecom na području Varaždinske županije *

- 1 2 3 4 5
- Nimalo zadovoljan/na U potpunosti zadovoljan/na

Koje etičko načelo smatrate da je najvažnije poštovati kada je riječ o udomljenom djetetu i obitelji u kojoj se ono nalazi? *

- načelo zaštite dobrobiti djeteta i njegova prava na tjelesni, duševni i emocionalni integritet
- načelo poštovanja ljudskih prava, vrijednosti i dostojanstva osobe
- načelo poštovanja privatnosti
- pravo djeteta na izražavanje vlastitog mišljenja
- načelo poštovanja prava djeteta na samoodređenje
- načelo odgovornosti u slučaju etičkih dvojbi
- načelo ravnopravnosti u obiteljskom okruženju
- načelo održivosti socijalnih veza s biološkom obitelji
- načelo zabrane diskriminacije
- Other: _____

Navedite razlog/razloge zašto se odabrali određeno etičko načelo na prethodnom pitanju. *

Your answer _____

Na skali od 1 do 5 procijenite koliko ste zadovoljni s poštivanjem etičkih načela kada ste u pitanju Vi, udomitelji. *

- 1 2 3 4 5
- Nimalo zadovoljan/na U potpunosti zadovoljan/na

Jeste li se susreli s kršenjem etičkih načela prema Vašoj udomljenoj (ali i biološkoj) obitelji? *

Da

Ne

Ako ste na prethodno pitanje odgovorili DA, možete li opisati situaciju u kojoj se kršenje dogodilo, navesti od koga je ono poteklo te način na koji se ona riješila (ako se riješila)?

Your answer

Je li Vaše udomljeno/a dijete/djeca upoznato/a s etičkim načelima i zakonskim pravima koje ima/ju? *

Da

Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje Da, gdje se je dijete/djeca upoznalo/la s etičkim načelima i zakonskim pravima?

U biološkoj obitelji

U udomljenoj obitelji

U državnim institucijama

Other: _____

Za kraj, prema Vašem mišljenju, jesu li udomiteljske obitelji u povoljnom položaju u Varaždinskoj županiji, ali i Republici Hrvatskoj općenito? *

Da

Ne

HVALA NA SUDJELOVANJU!

[Get link](#)